SERIEMATIG AANBESTEDEN

19 mei 2026

BOUWSTEEN AFSCHEIDSREGELING

COLOFON		
Schrijver	Edwin van Dijk	Wouter van der Kramer
Controle	Henberto Remmerts	Joost Engelhart
Expert review		

1 BOUWSTEEN AFSCHEIDSREGELING

1.1 Inleiding

Aan elke samenwerking komt vroeg of laat een einde. Soms is dat einde voorzien, bijvoorbeeld wanneer het contract zijn maximale looptijd heeft bereikt. Maar ook tijdens de looptijd kan een samenwerking eindigen: een contract dat bijvoorbeeld is aangegaan voor 2 x 4 jaar, hoeft niet per se na acht jaar te worden beëindigd; ook na de eerste termijn van vier jaar kan een evaluatiemoment aanleiding geven tot het niet voortzetten van de samenwerking. In andere gevallen moet een samenwerking tussentijds worden beëindigd, bijvoorbeeld omdat het project niet loopt zoals verwacht. In die gevallen bestaan er juridisch gezien twee routes: opzegging of ontbinding van de overeenkomst. In deze bouwsteen gaan we in op zowel de beëindiging na de eerste termijn als op de juridische mogelijkheden en aandachtspunten bij opzegging en ontbinding.

1.2 Het belang van samenwerken – en van goed afscheid

Samenwerken aan de V&R-opgave is essentieel om Nederland bereikbaar, veilig en toekomstbestendig te houden. De omvang en complexiteit van deze opgave vragen om langdurige samenwerkingsrelaties tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers. Maar waar goed samenwerken cruciaal is, hoort daar ook een zorgvuldig en respectvol afscheid bij. Een goede afscheidsregeling voorkomt juridische conflicten, behoudt wederzijds vertrouwen en maakt toekomstige samenwerking – al dan niet in een andere samenstelling – mogelijk. Zeker in een context van schaarste aan kennis en capaciteit, is het behouden van goede relaties tussen partijen strategisch van groot belang.
Figuur 1: de geïntegreerde visie van drie werkgroepen die de Bouwcampus heeft geïnitieerd (Beweegbare bruggen, Sluizen, gemalen)

1.3 Samenwerkingsfactoren – ook bij het einde van een samenwerking

Een duurzame samenwerking wordt niet alleen gevormd door technische en juridische afspraken, maar ook door menselijke factoren zoals communicatie, vertrouwen, transparantie en gezamenlijke leerprocessen. Deze factoren – zoals overleg, in contact blijven, vragen durven stellen, ruimte voor emoties, validatie en verificatie van afspraken – zijn minstens zo belangrijk bij het organiseren van een goed afscheid. Een plotse of conflictueuze beëindiging zonder aandacht voor deze elementen leidt vaak tot verlies van kennis, faalkosten of reputatieschade. Een georganiseerde beëindiging biedt daarentegen ruimte voor reflectie, overdracht, en mogelijk zelfs voor hernieuwde samenwerking op een ander moment of project.

Ofschoon dit vaak niet met zoveel woorden in contract wordt benoemd, wordt steeds vaker aandacht besteedt aan de communicatieve aspecten van samenwerken. Denk bijvoorbeeld ook aan paragraaf 2a van de UAV-GC 2025:

> Voorafgaand aan en tijdens het verrichten van de Werkzaamheden stellen Partijen zich proactief op en communiceren zij met elkaar. Zij hebben daarmee voor ogen dat het Werk en het Meerjarig Onderhoud conform de Overeenkomst worden gerealiseerd. In dat kader zorgen Partijen er onder andere voor dat zij over en weer begrijpen wat het doel van de Overeenkomst is en wat van hen wordt verwacht met het oog op de realisatie van het Werk en het Meerjarig Onderhoud. Partijen beschouwen dit als een leidend principe van de Overeenkomst.

Dergelijke gedragsbepalingen zijn ook relevant als partijen afscheid van elkaar nemen. Ofschoon houding en gedragen buitengewoon belangrijk zijn, is het juridisch kader waarbinnen (of op grond waarvan) de beëindiging van de samenwerking plaatsvindt cruciaal. In de volgende paragraaf gaan wij hier verder op in.

2 RANDVOORWAARDEN

2.1 Organisatie

De samenwerking wordt aangegaan tussen een (samenwerking van meerdere) Opdrachgever(s) één of meerdere marktpartijen. De bevoegdheden binnen deze overeenkomsten om een afscheidsregeling te activeren dient goed te zijn vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomsten die alle partijen onderling hebben afgesloten. Deze bouwsteen regelt de afscheidsregeling tussen een marktpartij met de Opdrachtgever welke indien deze uit meerdere overheden bestaat de penvoerder.

2.2 Risico's

- Juridische procedures bij ontstaan van dispuut
- Geen inschrijvers vanwege te strikte contractuele relatie (gevoel wurgcontract)

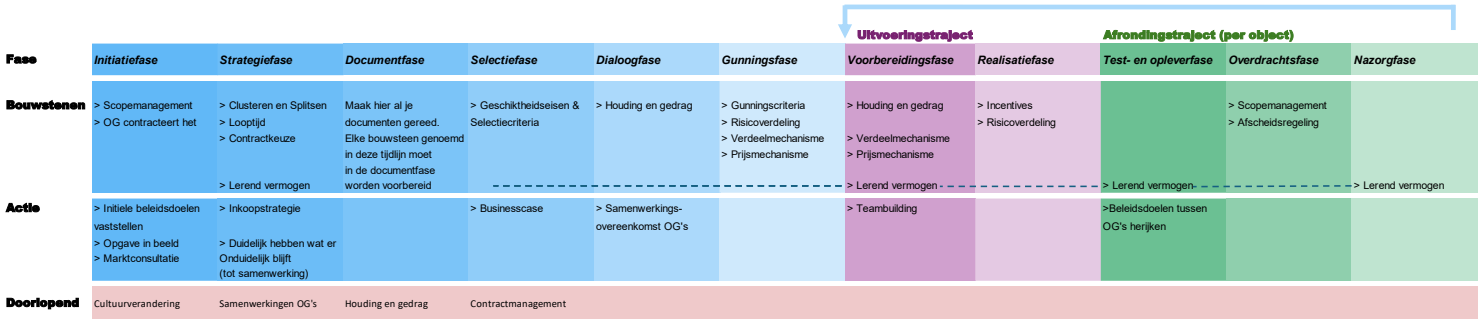

3 JURIDISCHE DUIDING VAN DE BEËINDIGINGSVORMEN

In het navolgende gaan we uit van drie hoofdroutes voor beëindiging van een contractuele samenwerking. De specifieke door partijen gekozen contractvorming laten wij hier nog in het midden. Die hoofdroutes zijn de volgende: (1) Beëindiging na de eerste (of een latere) termijn, (2) Opzegging, en (3) Ontbinding.

3.1 (1) Beëindiging na de eerste termijn

- Juridische duiding: Bij een overeenkomst die bijvoorbeeld loopt voor 2 x 4 jaar, is vaak bepaald dat na de eerste vier jaar een besluit kan worden genomen over verlenging. Beëindiging na de eerste termijn is in feite geen opzegging of ontbinding, maar een vorm van niet-verlengen.
- Vereisten: ondanks dat sprake is van een ‘niet-verlengen’, vereist ook deze hoofdroute een tijdige evaluatie en een heldere communicatie binnen de (bij voorkeur) daarvoor afgesproken termijnen. Soms is immers expliciete actie nodig om te verlengen (opt-in), soms geldt stilzwijgende verlenging bij geen actie.
- Na beëindiging: Duidelijke afspraken over overdracht van kennis, resterende verplichtingen en nazorg zijn essentieel.

3.2 Opzegging

- Juridische duiding: Opzegging is het eenzijdig beëindigen van een overeenkomst zonder dat daarvoor een vorm van wanprestatie van de andere partij nodig is. Of dat aan de orde is, hangt af van wat daarover in het contract is opgenomen. In veel gevallen moet er sprake zijn van een "redelijke opzegtermijn" of een termijn dat het werk stilligt.
- Vereisten: Contractuele bepaling die opzegging toestaat; zorgvuldige motivering (ofschoon doorgaans niet verplicht) en respecteren van opzegtermijn.
- Na beëindiging: Let op resterende verantwoordelijkheden zoals het afronden van lopend werk, overdracht van informatie en behoud van kwaliteit.
-

3.3 Ontbinding

- Juridische duiding: Ontbinding is mogelijk bij een tekortkoming in de nakoming van de overeenkomst. Vaak volgt dit op een ingebrekestelling, tenzij het (ontstaan van) verzuim in de overeenkomst aanvullend is geregeld.
- Vereisten: Aantoonbare tekortkoming, ingebrekestelling, en een redelijke termijn om alsnog te presteren (tenzij de overeenkomst anders regelt, bijvoorbeeld in het geval milestones worden overschreden).
- Na beëindiging: Financiële afwikkeling, eventuele schadevergoeding, en borging van kritieke informatie (bijvoorbeeld bij onderhoudswerkzaamheden die niet zijn afgerond).

In alle gevallen blijft het cruciaal om de eerder genoemde samenwerkingsfactoren (zoals communicatie en overleg) ook in het beëindigingsproces mee te nemen.

4 VOORBEELDEN PER BEËINDIGINGSVORM BINNEN DE V&R-OPGAVE

4.1 Beëindiging na eerste termijn

- Voorbeeld: Een contract voor onderhoud van 10 bruggen over 8 jaar (2 x 4 jaar) wordt na evaluatie na 4 jaar niet verlengd, omdat de opdrachtgever besluit het werk aan een regionale partij te gunnen met meer lokale aanwezigheid.

4.2 Opzegging

- Voorbeeld: Een contract voor renovatie van 5 sluizen wordt halverwege opgezegd wegens veranderde beleidsprioriteiten en budgetkortingen. De opzegging gebeurt op basis van een contractuele clausule die tussentijdse beëindiging met een opzegtermijn van drie maanden toestaat.

4.3 Ontbinding

- Voorbeeld: Een aannemer die verantwoordelijk is voor het vervangen van verkeersbruggen voldoet aantoonbaar niet aan de kwaliteitseisen, ondanks herhaalde waarschuwingen. Na ingebrekestelling en uitblijven van herstel wordt de overeenkomst ontbonden.

5 VALKUILEN EN REMEDIES

5.1 Valkuil bij beëindiging na eerste termijn:

- Te late evaluatie of onduidelijkheid over stilzwijgende verlenging.
- Remedie: Agendeer tijdig een evaluatiemoment en bevestig afspraken over verlenging schriftelijk.

5.2 Valkuil bij opzegging:

- Geen of onvoldoende contractuele basis voor opzegging, of onredelijke termijn.
- Remedie: Neem duidelijke opzegclausules op in het contract, inclusief voorwaarden, termijn en vormvereisten.

5.3 Valkuil bij ontbinding:

- Ontbinding zonder ingebrekestelling of zonder aantoonbare tekortkoming.
- Remedie: Volg het stappenplan strikt: leg tekortkomingen vast, geef herstelkansen en documenteer zorgvuldig. Als het tijdsaspect van belang is, hanteer dan een planning met milestones die kwalificeren als een fatale termijn.

6 BESTAANDE WETTELIJKE EN CONTRACTUELE REGELINGEN BIJ BEËINDIGING

Een beëindiging van een overeenkomst in het kader van de V&R-opgave moet juridisch zorgvuldig gebeuren. De wet en standaardcontracten zoals de UAV 2012 en UAV-GC 2005 bieden expliciete regelingen. Hieronder worden vier relevante regelingen besproken: ontbinding op grond van artikel 6:265 BW, opzegging op grond van artikel 7:764 BW, en de opzegbepalingen in de UAV 2012 en UAV-GC 2005.

6.1 Ontbinding: artikel 6:265 BW

Inhoud regeling:
Artikel 6:265 BW bepaalt dat iedere tekortkoming in de nakoming van een verbintenis de wederpartij de bevoegdheid geeft de overeenkomst (geheel of gedeeltelijk) te ontbinden, tenzij de tekortkoming gezien haar geringe betekenis of aard die ontbinding niet rechtvaardigt.

1.

Iedere tekortkoming van een partij in de nakoming van een van haar verbintenissen geeft aan de wederpartij de bevoegdheid om de overeenkomst geheel of gedeeltelijk te ontbinden, tenzij de tekortkoming, gezien haar bijzondere aard of geringe betekenis, deze ontbinding met haar gevolgen niet rechtvaardigt.

2.

Voor zover nakoming niet blijvend of tijdelijk onmogelijk is, ontstaat de bevoegdheid tot ontbinding pas, wanneer de schuldenaar in verzuim is.

Toepassing:
Ontbinding kan worden ingeroepen wanneer een partij zijn contractuele verplichtingen niet (voldoende) nakomt. Denk aan ondeugdelijk werk, structurele vertragingen of het niet naleven van kwaliteits- en veiligheidsnormen.

Vereisten:
- Er moet sprake zijn van een tekortkoming (toerekenbaarheid is voor ontbinding geen vereist – veelal zal daar wel sprake van zijn).
- Vaak moet de wederpartij eerst in gebreke worden gesteld (schriftelijke aanmaning met hersteltermijn – vgl. artikel 6:759 BW ‘herstel is des aannemers’).
- De tekortkoming moet ernstig genoeg zijn om ontbinding te rechtvaardigen.

Kansen en risico’s:
- Kans (voor opdrachtgever): Het beëindigen van een overeenkomst met een disfunctionerende aannemer zonder schadevergoeding te hoeven betalen.
- Voorbeeld: Een opdrachtnemer die herhaaldelijk ondeugdelijke renovaties uitvoert ondanks waarschuwingen.
- Risico (voor opdrachtgever): Onterecht ontbinden kan leiden tot schadeplichtigheid.
- Voorbeeld: Een aannemingsovereenkomst wordt ontbonden wegens vertraging, maar de vertraging blijkt te wijten aan gebrekkige tekeningen afkomstig de opdrachtgever (ontwerpfout of schending informatieplicht).

6.2 Opzegging: artikel 7:764 BW (overeenkomst van opdracht)

Inhoud regeling:
Artikel 7:764 BW geeft de opdrachtgever het recht om een overeenkomst van aanneming van werk op ieder moment op te zeggen:

1.

De opdrachtgever is te allen tijde bevoegd de overeenkomst geheel of gedeeltelijk op te zeggen.

2.

In geval van zulke opzegging zal hij de voor het gehele werk geldende prijs moeten betalen, verminderd met de besparingen die voor de aannemer uit de opzegging voortvloeien, tegen aflevering door de aannemer van het reeds voltooide werk. Indien de prijs afhankelijk was gesteld van de werkelijk door de aannemer te maken kosten, wordt de door de opdrachtgever verschuldigde prijs berekend op grondslag van de gemaakte kosten, de verrichte arbeid en de winst die de aannemer over het gehele werk zou hebben gemaakt.

Toepassing:
Deze bepaling is vooral van toepassing op overeenkomsten van aanneming van werk, voor zover er geen voorwaarden van toepassing zijn die voorzien in een opzeggingsregeling (zoals de hierna te bespreken regeling in beide UAV's).
Vereisten:

- Geen specifieke motivering vereist.
- Opzegging mag niet in strijd zijn met redelijkheid en billijkheid (ofschoon daar niet snel sprake van zal zijn).
- Er kan een schadevergoeding of schadeloosstelling verschuldigd zijn (bijvoorbeeld wegens gederfde winst).

Kansen en risico's:

- Kans (voor opdrachtgever): Beëindigen van een samenwerking die niet langer bij de strategische koers past. Voorbeeld: Stopzetten van een overeenkomst vanwege beleidswijzigingen.
- Risico (voor opdrachtgever): Verplichting tot schadeloosstelling aan opdrachtnemer wegens investeringen en winstderving.
- Voorbeeld: Opdrachtnemer had personeel vrijgemaakt en materialen ingekocht en software aangeschaft in vertrouwen op langdurige opdracht.

6.3 Opzegging: UAV 2012 (paragraaf 14)

Inhoud regeling:
Paragraaf 14 UAV 2012 geeft de opdrachtgever de mogelijkheid om de overeenkomst te allen tijde op te zeggen, ook zonder toerekenbare tekortkoming van de aannemer.

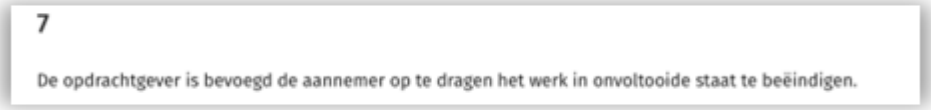

7

De opdrachtgever is bevoegd de aannemer op te dragen het werk in onvoltooide staat te beëindigen.

10

De aannemer heeft alsdan recht op de aannemingssom, vermeerderd met de kosten die hij als gevolg van de niet voltooiing heeft moeten maken en verminderd met de hem door de beëindiging bespaarde kosten. Aanspraken van de aannemer en de opdrachtgever op hetgeen overigens ter zake van de overeenkomst verschuldigd is blijven onverlet.

Toepassing:
Deze regeling geldt specifiek voor traditionele bouwcontracten. Opdrachtgever mag zonder opgaaf van reden opzeggen, maar moet wel schade vergoeden.
Vereisten:

- (Schriftelijke) opzegging.
- Vergoeding van aannemer voor verrichte werkzaamheden, waaronder gemaakte kosten en gederfde winst.

Kansen en risico's:

- Kans (voor opdrachtgever): Flexibiliteit om in te spelen op gewijzigde omstandigheden. Voorbeeld: Project wordt stopgezet wegens onverwachte budgetverschuivingen.
- Risico (voor opdrachtgever): Hoge kosten vanwege de voorgeschreven wijze van afrekeningen (zie lid 10). Voorbeeld: Opdrachtnemer heeft materiaal ingekocht en materieel en personeel ingepland voor volledige looptijd van project en kan aantonen dat dit voor hem geen besparingen zijn.

6.4 Opzegging: UAV-GC 2025 (paragraaf 16)

Inhoud regeling:
Ook paragraaf 16 UAV-GC 2025 geeft de opdrachtgever de mogelijkheid om de overeenkomst te allen tijde op te zeggen, ook zonder toerekenbare tekortkoming van de aannemer.

16-8

De Opdrachtgever is te allen tijde bevoegd de Overeenkomst op te zeggen.

16-10

In de gevallen bedoeld in de leden 5, 7 en 8 heeft de Opdrachtnemer uitsluitend aanspraak op:

(a) vergoeding van de in de Basisovereenkomst vastgelegde prijs, exclusief btw, berekend naar de stand van de Werkzaamheden op het moment van de ontbinding of opzegging;

(b) vergoeding van 5% van het resterende deel van de in de Basisovereenkomst vastgelegde prijs, exclusief btw, dat de Opdrachtgever verschuldigd zou zijn geweest bij volledige uitvoering van de Overeenkomst;

(c) vergoeding van alle gemaakte en nog te maken kosten, voortvloeiend uit verplichtingen die de Opdrachtnemer op het tijdstip van ontbinding of opzegging reeds is aangegaan met het oog op de uitvoering van de Overeenkomst.

Toepassing:
Deze regeling is van toepassing bij geïntegreerde contracten (ontwerp én uitvoering).
Vereisten:

- (Schriftelijke) opzegging.
- Vergoeding van de opdrachtnemer (zoals voorzien in lid 10).

Kansen en risico's:

- Kans (voor opdrachtgever): Project herstructureren zonder juridische strijd.
  Voorbeeld: Ontwerp voldoet niet aan nieuwe duurzaamheidseisen en opdrachtgever wil volledig nieuwe uitvraag doen.
- Risico (voor opdrachtgever): Compensatieplicht. Voorbeeld: Aannemer heeft een innovatief ontwerp ontwikkeld waarvan de kosten nog niet zijn terugverdiend.

7 AFSLUITENDE SAMENVATTING

De aanpak van de vervangings- en renovatieopgave (V&R) van kunstwerken in Nederland vereist duurzame en flexibele samenwerking tussen publieke opdrachtgevers en private opdrachtnemers. Daarbij is het essentieel om ruimte te bieden voor lange termijn samenwerking, met oog voor innovatie, standaardisatie en efficiëntie.

Toch komt aan elke samenwerking uiteindelijk een einde – soms aan het einde van de eerste termijn van een meerjarige overeenkomst, soms tussentijds bij veranderende omstandigheden of teleurstellende prestaties. Voor een goed en juridisch houdbaar afscheid zijn drie routes relevant: beëindiging na de eerste termijn, opzegging, en ontbinding. Elke route kent eigen juridische vereisten, risico's en kansen. Het is dan ook van belang om al bij het contracteren helderheid te scheppen over de voorwaarden waaronder beëindiging mogelijk is, en daarbij passende regelingen te treffen.

De wet (artikelen 6:265 en 7:764 BW) en standaardcontracten (zoals UAV 2012 en UAV-GC 2005) bieden handvatten voor beëindiging, mits deze zorgvuldig worden toegepast. Een onzorgvuldige beëindiging kan leiden tot claims, reputatieschade of verlies van kennis. Aandacht voor menselijke factoren zoals communicatie, overleg en validatie blijft ook bij beëindiging cruciaal – juist om een samenwerking waardig af te ronden, kennis te borgen en relaties in stand te houden
Een goed georganiseerde beëindiging is geen sluitstuk, maar een volwaardig onderdeel van professioneel opdrachtgeverschap. Het draagt bij aan vertrouwen in de markt, continuïteit van de opgave, en de mogelijkheid om van elkaar te blijven leren – ook na het afscheid.

8 CHECKLIST BEËINDIGING VAN SAMENWERKING BIJ V&R-OPGAVE

1. Voorbereiding & Evaluatie
- Is de reden voor beëindiging helder en goed gedocumenteerd?
- Gaat het om:
  - einde van eerste termijn (of eerder dan gelijk met de laatste termijn)?
  - opzegging?
  - ontbinding wegens tekortkoming?
- Is het besluit vooraf besproken binnen het projectteam en/of met juridische ondersteuning?
- Zijn mogelijke alternatieven onderzocht (zoals aanpassing, heronderhandeling)?

2. Juridische toetsing van beëindiging
- Is de contractuele grondslag voor beëindiging aanwezig?
  - Check artikel 6:265 BW (ontbinding)
  - Check artikel 7:764 BW (opzegging)
  - Check UAV 2012 par. 14 (opzegging)
  - Check UAV-GC 2005 par. 16 (opzegging)
- Zijn de vereiste stappen (zoals ingebrekestelling bij ontbinding) doorlopen?
- Zijn termijnen en opzegverplichtingen gerespecteerd?
- Is beëindiging schriftelijk vastgelegd (met datum en eventueel motivering)?

3. Financiële en praktische afwikkeling
- Zijn verrichte prestaties geïnventariseerd en beoordeeld?
- Zijn afspraken gemaakt over:
  - vergoeding van gemaakte kosten?
  - eventueel gederfde winst (voor zover verschuldigd)?
  - teruggave van documenten (garanties), data of materialen?
- Zijn de eindafrekening en verrekeningen opgesteld en getoetst?

4. Kennisborging & overdracht
- Is benodigde kennis veiliggesteld (validatie/archivering)?
- Is er een overdrachtsmoment gepland voor betrokken partijen?
- Zijn technische en projectdossiers volledig en up-to-date?

5. Menselijke en relationele aspecten
- Is het afscheid besproken in een open gesprek?
- Is waardering uitgesproken voor geleverde inzet?
- Zijn betrokken personen geïnformeerd op respectvolle wijze?
- Is er ruimte geboden voor reflectie of feedback?

6. Documentatie en archivering
- Is het beëindigingsbesluit schriftelijk bevestigd?
- Zijn alle bijlagen en afspraken gearchiveerd?
- Is de beëindiging gemeld bij relevante interne en externe stakeholders?

7. Toekomstbestendigheid
- Is geëvalueerd wat geleerd kan worden voor toekomstige projecten?
- Zijn afspraken gemaakt over eventuele hernieuwde samenwerking?
- Is reputatieschade voorkomen door zorgvuldig proces?